

25.1.2023

JulkICT
Marjukka Saarijärvi

Digitalisaation edistämisen ohjelman ohjausryhmä

Aika	25.1.2023 klo 14.00-16.00	
Paikka	Teams	
Osallistujat	<p>Katja Väänänen Janne Öberg Sanna Savolainen Ismo Parviainen Benita Troberg Tomi Kytölä Arto Holopainen Jouni Hynynen Juha Antila Ville Mäenpää Juha Lempiäinen Heli Hänninen Pekka Rehn Joonas Kankaanrinne Maaria Bäckblom Mika Tuuliainen</p>	<p>valtiovarainministeriö (pj) finanssineuvos, VM (vpj) ohjelmajohtaja, Verohallinto johtava asiantuntija, SM asiantuntija, TEM erityisasiantuntija, OKM innovaatiopäällikkö, Kuopion kaupunki IT-asiantuntija, YM/ARA tietohallintojohtaja, Ruokavirasto tietohallintopäällikkö, Vantaan kaupunki asiakaspalvelupäällikkö, Tulli erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto ylivohtaja, asiakkaat, DVV johtaja, DVV johtava asiantuntija, Traficom johtava asiantuntija, EK</p>
Sihteeristö	<p>Marjukka Saarijärvi Olli Kuusisto Tiina Lokka-Lepistö Katariina Rantala Päivi Anttila</p>	<p>ohjelmapäällikkö, VM erityisasiantuntija, VM erityisasiantuntija, VM hankeassistentti, VM hankekoordinaattori, VM</p>
Erikseen kutsuttuna	<p>Minna Piirainen Mia Toivanen Salla Rausmaa</p>	<p>johtava asiantuntija, DVV Owalgroup Owalgroup</p>

Poissa	Matti Lampo Ilkka Kautto Katri-Leena Launis Minna Lohtander Paula Sundqvist	tietohallintojohtaja, Vantaan kaupunki IT-erityisasiantuntija, ORK johdon konsultti, Kela erityisasiantuntija, STM hyvinvointikoordinaattori, Parainen
--------	---	--

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (Katja Väänänen) (liite 1)

Päätösesitys: Hyväksytään esityslista ja edellisen kokouksen pöytäkirja.

Päätös: Hyväksyttiin. Todettiin, että Mikko Lehtisalonen tilalla 1.1.23 lukien jäseneksi on nimitetty IT-erityisasiantuntija Ilkka Kautto Oikeusrekisterikeskuksesta.

2. Digiohjelman tilanneraportti (liite 2)

Marjukka Saarijärvi esitteli Digiohjelman tilanneraporttia.

Ohjelma etenee suunnitelman mukaisesti päättyen maaliskuussa 2023. Tehtäviä käynnissä vielä verkostotoiminnassa, systeemimalli- ja mittarityössä, lainsäädännön kehittämisessä ja asiantuntijatuessa. Toteutetaan ohjelman päättymiseen liittyviä toimia ja ohjelman loppuarviointi on valmistumassa. Osa tiimin työsuhteista on päättynyt ja osalla suuntautumista uusiin tehtäviin.

Otettiin tiedoksi.

3. Digituen toiminta 2023 (liite 3)

Minna Piirainen Digi- ja väestötietovirastosta esitteli Digituen toimintaa 2023, joka pohjautuu loppuvuodesta 2022 valmistuneeseen Digituen toimintamalliin, joka on tarkoitus validoida kuluvana vuonna.

DVV on koonnut Digituen toimintamallin sisällön palvelulupaukseksi: lupaamme tuottaa tietoa digituesta ja -taidoista, vahvistaa digituen tarjoajien osaamista ja kehittää ja vakioida digituen käytäntöjä, sekä vaikuttaa monipuolisen verkostotoiminnan kautta. Palvelut digituen toimijaverkostolle on koottu palvelupaletiksi.

Digituen kehitysteemat 2023

- Digituki hyvinvointialueilla. Miten sote-työntekijät voivat tukea asiakkaita.
- Digitaalisen henkilöllisyyden käyttöönoton tukeminen.
- Työttömän työnhakijan digituki. Yhteistyötä TEMin ja kuntakokeilujen kanssa.

- Digituen paikallisen tarjonnan kehittäminen.
- Viestintä. Digituen viestintä ja tapahtumat tukevat informaatio-ohjauksen jalkauttamista (mm. digitaitoviikko toukokuussa, ja digitaitoraportin julkistus joulukuussa).

Digituen tutkimusteemat 2023

- Läheiset digitukijoina. Selvitetään minkälaisissa asioissa läheiset tukevat ja minkälaista tukea läheisten tukijat tarvitsevat.
- Vieraskieliset digituen asiakkaina. Laadullinen tutkimus vieraskielisten saamasta ja tarvitsemasta digituesta.
- Digituen asiakaskokemus. Minkälaisia ovat digituen asiakastilanteet? Mikä on tuen tarvitsijan polku?
- Digitaitoraportti. Digituen ja digiosaamisen tilannekuvan päivitys, mittaritiedon kerääminen olemassa olevista lähteistä.

Digituen tiekartalla vuosi 2023 suuntaa kohti kokonaisvaltaista ja kehittäväää toimintaa sisältäen mm. seuraavat keskeiset kohdat:

- Digituen uuden toimintamallin validointi
- Strategiset kumppanuudet käynnistetty
- Digitaitoraportti suuntaa digituen kehittämisen kohdentumista
- Vaikuttavuuden mittaaminen käynnistyy.

Käydyssä keskustelussa kysyttiin, miten jatkossa varmistetaan, että laajempi digituen ajattelumalli kehittyä ja mikä siinä on kuntien rooli? Keskustelussa pidettiin tärkeänä, että kehitetty toimintamalli voidaan validoida.

Keskustelussa kysyttiin materiaalien julkaisemisesta. Keskustelussa vastattiin, että DVV.fi/digituki –osiosta löytyy valmista materiaalia. Käytössä on sama julkaisualusta kuin kirjastoilla. Digi- ja väestötietovirastolla on tavoitteena julkaista myös digitukitoimijoiden materiaalia sen jälkeen, kun niiden laatu on tarkistettu.

Lisättiin myös, että materiaalissa olisi hyvä mainita digituesta elinkeinonharjoittajille. Keskustelussa todettiin, että ohjelmasta rahoitettiin yritysten ja yhteisöjen digitukiprojekti. Siinä tehtiin kokeiluja ja kokoavat suositukset, joiden sisältöä on viety digituen toimintamalliin.

Otettiin tiedoksi. Materiaalissa olisi hyvä tuoda esiin elinkeinonharjoittajat digituen tarvitsijaryhmänä. Lisäksi pidettiin tarpeellisena tarkentaa, että kun puhutaan esimerkiksi sote-työntekijöihin kohdistuvista asioista, niin viime kädessä toiminnan tulee hyödyttää hyvinvointialueen asukasta. Edelleen, todettiin että tutkimuksen (esim. tutkimusteemat) sijaan tulisi materiaalissa käyttää mieluummin selvitys – termiä.

4. Ohjelman päätösarvioinnin johtopäätelmät ja suositukset

Mia Toivanen ja Salla Rausmaa Owalgrouppista esittelijöinä.

Arvioinnin johtopäätökset

1. Ohjelman tavoitteita pidetään laajasti tärkeinä, ne ovat kuitenkin niin visiomaisia, että ohjelma on jäänyt profiililtaan jossain määrin epäselväksi. Ylätasoiset tavoitteet muistuttavatkin valtiovarainministeriön Digiohjelmaa edeltävien ohjelmien tavoitteita, vaikka niiden toimenpiteet ovat olleet hyvin erilaisia kuin nyt päättyneessä ohjelmassa. Ylätasoisien tavoitteiden toisteisuus on myös turhauttanut osaa sidos- ja kohderyhmistä. On kuitenkin tärkeää, että Digiohjelman tavoitteita on ohjelman edetessä onnistuneesti operationalisoitu toimenpidekokonaisuuksissa.
2. Ohjelma on organisoitu hyvin perinteisesti, tämä on pääasiassa tukenut toimenpiteiden toteutusta, mutta ei ole juuri luonut edellytyksiä tavoitteiden edellyttämän julkishallinnon läpäisevän systeemisen muutoksen saavuttamiseen.
3. Ohjelman seurauksena on syntynyt hyödyllisiä tuotoksia, joiden vaikuttavuus on toistaiseksi pistemäinen.
4. Viestinnän haasteita on pyritty korjaamaan mm. lisäresursseilla ja viestintäverkostolla ohjelman viimeisenä toteutusvuotena, mutta viestintä on jäänyt eri toimijoiden toteuttamana pistemäiseksi. Viestinnän arvioidaan laajasti kehittyneen viimeisen toteutusvuoden aikana niin tavoittavuuden kuin sisällönkin osalta. Haasteena vaikuttavuuden kannalta on ollut lisäresurssien myöhäinen ajankohta sekä näiden niukkuus peilaten laajan ohjelman koko julkishallinnon käsittäviin sidosryhmiin.
5. Lainsäädännön vahva painoarvo oli onnistunut valinta. Lainsäädännön läpileikkaava merkitys digikehittämisessä on tunnistettu ohjelmassa. Lainsäädäntöryhmän tuotoksia monet pitävätkin ohjelman tärkeimpänä yksittäisenä saavutuksena. Käytännönläheiset tuotokset luovat edellytykset lainsäädännön parempaan soveltamiseen ja Digikompassin toimeenpanoon sekä muodostavat suuntaviivat tulevien vuosien kehittämistarpeisiin.
6. Valmistuneita tuotoksia kuten laatutyökalujen sekä digituen toimintamallin ylläpitoa ja kehittämistä on onnistuneesti siirretty virastojen vastuulle lyhyen tähtäimen jatkuvuus turvaten. Digituen osalta rahoitus on kuitenkin varmistunut vasta vuodeksi eteenpäin, mikä asettaa haasteita pitkän tähtäimen kehitystyölle ja mallin laajamittaiselle hyödyntämiselle. Ohjelman vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että jatkuvuuden varmistaminen ei rajaudu vain valmistuneisiin konkreettisiin tuotoksiin, vaan lisäksi turvataan kehitettyjen toimintamallien jatkuvuus ja oppien hyödyntäminen. Näiden osalta nähdään huomattavaa potentiaalia, mutta myös huolia jatkuvuudesta.

Arvioinnin suositukset

1. Valmistuneiden tuotosten ja tulosten käyttöönottoon ja kehittämiseen tulee panostaa ohjelmakautta pidemmällä ajalla.

- a. Ohjelmassa kehitettyjen palvelulaatutyökalujen edelleen kehittämistä tulisi tehdä käyttöönottavia organisaatioita ja asiakkaita osallistaen.
- b. Monet ohjelmassa kehitetyistä toimintamalleista ovat osoittautuneet toimiviksi, näitä tulisi jatkaa. Näiden jatkosta tulisi tehdä päätöksiä mahdollisimman pian ja näin varmistaa osallistujien sitoutuminen.
- c. Erityisesti pienille kunnille tulisi suunnata palvelutuotannon digitalisointiin konkreettista tukea.
- d. Käyttöönotto ja kehittäminen vaativat tuekseen viestintää. Valmistuneet tuotokset tulee sijoittaa niin, että ne ovat helposti löydettävissä ja hyödynnettävissä. Lisäksi viestintää tulee nivoa laajemmin kuntien ja valtionhallinnon verkostojen toimintaan, jotta varmistetaan keskeisten sidosryhmien tavoittaminen myös ohjelman jälkeen. Erityisesti kuntien tavoittamiseen tulee panostaa viestinnässä.

2. Digiohjelman tuotoksia tulisi hyödyntää ja jalkauttaa systemaattisesti osana Digikompassia julkishallintoa läpäisevän muutoksen vauhdittamiseksi

- a. Tuotoksia tulisi viedä osaksi Digikompassin toimeenpanosuunnitelmia.
- b. Digiohjelman tavoitteisiin vastaamiseksi tarvittu tarvelähtöinen digitalisaatio voisi toteutua Digikompassissa, tämä vaatii merkittävää resursointia ja hallinnonrajat ylittävää johtamista.

Käydyssä keskustelussa pidettiin tärkeänä, että digitaalisen kokonaisuuden kehittämisen kokonaiskuva on noussut esille arvioinnin johtopäätöksissä ja suosituksissa. Digikompassi on jatkossakin strategia-asiakirjana ohjaavana välineenä ja ohjelman tuotokset otetaan siinäkin huomioon.

Arvioinnin loppuraporttia pyydettiin vielä selkeyttämään ja tiivistämään johtopäätösten ja suositusten osalta.

Otettiin tiedoksi.

5. Lainsäädännön kehitysehdotukset (liite 4)

Tiina Lokka-Lepistö esittelijänä.

Lainsäädäntötyöryhmän loppuraportti oli lausuntokierroksella 22.11.-07.12.22. Yleislainsäädäntö nähdään ensisijaiseksi ratkaisuksi digitalisaation edistämässä

ja Suomessa tulisi tavoitella yleislainsäädäntöä, joka on selkeää ja mahdollistaa erityislainsäädännön sovellettavuuden ilman ristiriitoja.

Työryhmän ehdotukset jatkoselvitykseen loppuraportin ja lausuntopalautteen perusteella

Lainvalmistelukoulutuksen ja toimeenpanon tukemisen kehittäminen

Valmistelijoiden koulutuksen- ja ohjeiden päivittäminen huomioimaan digitalisointi entistä vahvemmin. Tanskan mallin tarkastelu, hyödyntäminen ja mahdollinen laajentaminen tukemaan digitalisaatiota. Uuden lainsäädännön valmistelussa ja kehittämisessä varmistetaan entistä laajemmin eri toimijoiden käytännön kokemusten hyödyntäminen riittävällä tavalla.

Tuki nykylainsäädännön soveltamisessa

Digipalvelulain soveltamisen tukeminen työryhmän toimikauden jälkeen ja tietosuojaverkoston perustaminen sekä muut yhteistyö- ja tulkintaelimet erilaisille keskeisille teemoille. Tarvetta myös tiedonhallintalain soveltamisen yhtenäiselle tulkinnalle.

Yleislainsäädännön muutostarpeet

Hallintolaki ohjaamaan oletuksena digitaaliseen asiointiin, sähköiseen tiedoksiantoon ja ennakointiin. Julkisuuslaki tukemaan julkisen hallinnon tiedonsaantioikeuksia nykyistä paremmin (tässä yhteydessä myös Omadata-tarkastelu). Tiedonhallintalain tarkastelu yhdessä julkisuuslain kanssa erityisesti rajapintoja ja teknistä katseluyhteyttä koskevan sääntelyn osalta. Hallintolain ja digipalvelulain 2 luvun sekä asiointilain yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi jolloin saavutettavuus ja esteettömyys olisivat oma kokonaisuutensa.

Digipalvelulain 2. luku

Digipalvelulain 2 luvun soveltamista koskevan yleisen ohjauksen ja neuvonnan keskittäminen yhdelle taholle. Neuvonnan ja yhteystietojen osalta olisi tarpeen tarkastella 5 § huomioiden saavutettavuus ja esteettömyys annettavalle tuelle. Arvioitava lisäystarve pykälälle, jolla varmistetaan, että jokaisen kielelliset oikeudet toteutuvat palveluita suunniteltaessa ja kehitettäessä. Sähköpostia tulisi käyttää asiointikanavana vain tilanteissa, joissa muut sähköiset asiointikanavat eivät ole tarkoituksenmukaisia.

Digipalvelulain 3. luku

Saavutettavuusvastaavan nimeäminen organisaatioittain. Digipalvelulain poikkeusta aikasidonnaisen median tekemisestä saavutettavaksi tulisi tarkentaa vastaamaan saavutettavuusdirektiiviä. Kohtuuttoman rasitteen osalta olisi hyvä tarkentaa lain tasolle, että siihen voi vedota vain tilapäisesti, eikä se voi koskea koko palvelua vaan joitakin sen osia. Valvontaviranomaisen velvollisuutta kääntää EN 301 549 -standardi tulisi tarkastella uudelleen.

Tukipalvelulaki

Sähköisen asiointin edistämiseen Suomi.fi-viestit -palvelun avulla tulisi pyrkiä yhdenmukaisilla lainsäädäntöratkaisuilla. DVV:n roolia tulisi tarkastella, jotta virastojen kehitysehdotuksia digitalisaation edistämiseksi olisi mahdollista toteuttaa aiempaa laajemmin. Ensisijaista sähköistä tiedoksiantoa koskevat muutostarpeet. Asiakkaalle mahdollisuus kieltää viranomaisia toimimasta asiassaan ennakoiden. Henkilöille, joilla ei ole mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin, tulee taata mahdollisuus turvalliseen ja tietoturvalliseen osallistumiseen. 4 § tarkastelu Valtiokonttorin tuottamista tukipalveluista, koska se aiheuttaa hallinnollista taakkaa tulkintakysymysten vuoksi.

Määrämuotoisuudesta ja menettelytavoista säätämisestä luopuminen erilaisten oikeustoimien ja toteutustapojen osalta

Mahdollisuuksien mukaan säädetään lopputuloksesta ja annetaan nykyistä enemmän vapautta toteuttamisen suhteen. Sähköisen allekirjoittamisen osalta olisi syytä selvittää, missä tilanteissa allekirjoituksella todentaminen on pakollista ja millä välinein se voidaan tehdä. Eri rekistereiden tiedot kartoitettava, jotta niitä voidaan hyödyntää tässä yhteydessä. Lisäksi lainsäädännössä käytettävien termien tarkennus ja yhtenäistäminen, sähköiseen asiointiin suostumisen selvitys, Digituen järjestäminen ja koordinoinnin selkeyttäminen vastuu- ja koordinaatiotahon nimeämisellä. Koulutussektorin ominaispiirteistä ja digitalisaation haasteista oma selvitys prosessin edetessä, vammaispalvelulain säädökset ja vammaisten oikeudet sekä tieto- ja kyberturvallisuuteen liittyvät näkökohdat tulee huomioida. Valtion turvallisuustoimialan tarkastelu omana kokonaisuutenaan sekä tietosuojalainsäädännön ajantasaisuuden tarkastelu.

Käydyssä keskustelussa täydennettiin, että vaikuttavimmat ja tärkeimmät nostot kannattaa priorisoida ohjelman loppuraporttiin. Keskustelussa lisättiin myös, että lainsäädännön kehitysehdotuksista käydään lisäksi keskustelua myös oikeusministeriön kanssa.

Otettiin tiedoksi. Valmis raportti ja yhteenveto julkaistaan VM:n julkaisusarjassa.

6. Digikompassin systeemitarkastelu ja julkisten palvelujen mittarit (liite 5)

Olli Kuusisto esittelijänä.

Systeemimallin osalta on pidetty neljä tulkintatiimin kokousta 2022-2023, viimeinen tulkintatiimin kokous on 16.2. Mittarityötä on edistetty tulkintatiimin kokouksessa 7.11, ja jatkettu työpajassa 20.1. Seuraava mittarityöpaja pidetään 14.2. Mittarityön osalta on myös avustettu OKM:n hallinnonalan mittarityöpajassa 26.1.

Eteneminen mittarityön osalta

Pohjamateriaalin keruuta on tehty tunnistaen avaintulosten mahdollisia mittareita eri lähteistä. 7.11. tulkintatiimin kokouksessa käytiin läpi tiiviisti Digikompassin tavoitteen 11 osalta avaintulosten mahdollisia mittareita, priorisointia ja uusia mittariehdotuksia. Tammi- ja helmikuun työpajoissa tarkastelussa tavoite 12 (yhteentoimivuus), tavoite 13 (kokonaisturvallisuus) ja mittarikokonaisuus. Jatkossa selvitetään mahdollisia tietolähteitä puuttuvien tai kehitettävien mittarien osalta, sekä tehdään tarvittaessa tarkentavia työstöjä eri alueiden asiantuntijoiden kanssa. Mittariehdotusten osalta vielä kommentointi ja priorisointi.

Havaintoja systeemimallista

Systeemimallin muodostaminen haasteellista, koska tavoitteita 14 ja avaintuloksia yli 60. Miten mallissa näkyvät tai pitäisi näkyä poikkihallinnolliset arvot ja asiat ylipäättään ja toisaalta esim. kuntien suuntaan. Miten mallissa näkyvät hallinnon tasojen ja ihmisen roolit: kansalainen, kuntalainen, hyvinvointialueen asukas, pakolainen, jne. Todettiin, että systeemimallin luonnosversiossa on yritetty tunnistaa linkityksiä eri osa-alueiden välillä.

Havaintoja mittarityöstä

Osallisuus ja ihmiskeskeisyys eivät kovin vahvasti näy avaintuloksissa ja mittareissa, jotka ovat pitkälti hallintolähtöisiä. Avaintulokset ovat osin hyvinkin laueasti määriteltäviä, osin hyvinkin tarkasti, joten mittareita on haasteellista määrittellä. Tulisi päästä kiinni konkretiaan, oikeisiin realistisesti mitattaviin asioihin, joita pystytään aidosti hyödyntämään. Mieluummin vähän ja parempia mittareita - sopisiko sama mittari useampaan avaintulokseen. Mittarityössä on tullut esille myös digikompassin mittareiden linkitys digisalkkuun ja toimenpiteisiin/hankkeisiin. Digikompassin mittarit kohdentuvat kansallisiin avaintuloksiin. Toimenpiteet/hankkeet puolestaan rakentuvat digikompassin (tavoitteiden ja avaintulosten alle, ja niillä voi olla omia spesifimpiä tavoitteitaan ja mittareitaan. Osa kansallisista mittareista voi olla mahdollista kerätä koosteena esim. palvelukohtaisista mittareista, kuten asiakastyytyväisyys.

Käydyssä keskustelussa pidettiin hyvänä käytännönläheistä tarkastelua. Mittareita on hyvä olla rajallinen määrä ja niiden tulisi olla mahdollisimman konkreettisia.

Lisättiin myös havaintona, että tavoitteita ja mittareita on laajasti ja kysyttiin mihin mennessä ne alkavat konkretisoitua nykyisestä. Keskustelussa vastattiin, että julkisten palvelujen osalta tavoitteena valmistuminen maaliskuun loppuun mennessä. Koko digikompassin mittarityötä koordinoi liikenne- ja viestintäministeriö. EU:n mittariehdotukset ovat kansallisella arviointikierroksella, niiden tietolähteenä usein monikansallinen mittari, kuten DESI- ja OECD:n mittarit, sekä erilliset kyselytutkimukset.

Otettiin tiedoksi.

7. Ohjelman loppuraportin valmistelun tilanne (liite 6)

Marjukka Saarijärvi esitteli lyhyesti loppuraportin sisältöä liitteen mukaisesti. Seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa keskustellaan erityisesti loppuraporttiin tulevista ohjelmatyön opeista ja onnistumisista sekä jatkotoimenpide-esityksistä joita ohjausryhmä haluaa antaa.

Otettiin tiedoksi.

8. Muut asiat (Katja Väänänen)

- Jäsenmuutospäätös 25.1.2023, otettiin tiedoksi (liite 7)
- Viimeinen kokous 9.3.2023 klo 13.30-15.30 läsnä tilaisuutena mahdollisuuksien mukaan.
- Digiohjelman päätöstilaisuus 22.3.2023 klo (8.30) 9-11, [linkki tapahtumasivulle](#)

9. Kokouksen päättäminen (Katja Väänänen)

Kokous päättyi klo 15.56.

Liitteet	Liite 1 Edellisen kokouksen pöytäkirja
	Liite 2 Digiohjelman tilanneraportti
	Liite 3 Digituen toiminta 2023
	Liite 4 Lainsäädännön kehitysehdotukset
	Liite 5 Digikompassin mittarit ja systeemitarkastelu
	Liite 6 Ohjelman loppuraportin valmistelun tilanne
	Liite 7 Jäsenmuutospäätös 25.1.2023